

Glede dušnih boleznij med šolo obiskujočo mladino se ne da tajiti, da raste število dušnih boleznij z rastočimi zahtevami na delovanje možgan, da že više omenjeni glavobol se more razviti, če se pogosto in dolgo časa ponavlja v dušno bolezen, posebno pri velikem in vstrajnem delu pred izpiti in tu je tudi doba, ko se množe samomori med mladino. Dovolj je to, da ne moremo odrekati šoli upliva na tako imenovano duševno delovanje pri učeči se mladini in vprašajmo se po vzroku teh žalostnih prikaznij. Lok preveč napet počí, in vsaka stvar ima svoje meje.

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Zborovanje „Zaveze“ v Opatiji, dné 19. in 20. vel. srpana.) Že na prvi dan, 19. m. m., je došlo okoli 100 učiteljev in učiteljic iz vseh krajev slovenske domovine. V Matuljah so pričakovali največjo skupino; odbor učiteljskega društva za voloski okraj, zastopniki občine kastavske, poslanec prof. Spinčič. Imenom isterskega učiteljstva je pozdravil došlece vznešenim govorom g. Božo Dubrovič, učitelj pri Sv. Mateju; odgovoril je predsednik „Zaveze“ g. Luka Jelenec; imenom mestne občine Kastav načelnik g. Jelusič. V Voloskem je pozdravil došlece načelnik dr. Stanger, v Opatiji pa g. Čar v imenu pripravjalnega odbora in društva „Zora“. — V Opatiji je imel najprej sejo upravní odbor v prostorih „Zore“, ob 4. pop., pa je zborovala delegacija. — Predsednik g. Jelenec je naglašal potrebo organizacije in pozival na složno delovanje; pozdravil je vse došle delegate in naznanil izredno počaščenje, namreč da zaveza čeških učiteljskih društev je poslala zastopnika g. Zvonička. Deleгатje so ga viharno pozdravili; g. Zvoniček je z oduševljenimi besedami tolmačil pozdrav 10.000 čeških učiteljev, kar je delegacija sprejela z viharno radostjo na znanje. Gospod Božo Dubrovič je pozdravil delegacijo imenom „Pedagogiškega društva“. — Zborovanje se je vršilo potem po zelo obširnem sporedu. Ko so se vzeli na znanje računi, glede „Popotnika“, katere bosta objavila vsled sklepa upravnega odbora oba učiteljska lista in ko se je sprejelo poročilo tajnikovo in blagajnikovo, je poročal g. J. Dimnik: Kako pomagati podjetju „Knjižnica za mladino?“ Sprejela se je ta-le resolucija: Slovensko učiteljstvo se zaveže „Knj. za ml.“ z združenimi močmi duševno in gnetno podpirati ter jo širiti med narodom. V dosego tega so se sprejeli ti-le predlogi: 1.) Vsak šolski voditelj deluj v svoji šolski občini, oziroma pri kr. š. svetu na to, da bode vsaka šola na Slovenskem naročena na toliko istisov Knj. za ml., kolikor razredov ima dotična šola, oziroma pri prav neugodnih razmerah vsaj na jeden istis. (Na Goriškem bodi naročnik tudi vsak c. kr. okr. š. svet za vse šole v okraju.) — 2.) V krajih, kjer so „Posojilnice“, deluj slehrni učitelj s svojim ugledom in vplivom na to, da vsakoletni občni zbor naroči nekaj iztisov Knj. za ml. za nekatere šole v okraju. — 3.) Ker se smeje knjige iz šolarske knjižnice izposojevati tudi odraslim občanom, zato deluj vsak učitelj na to, da tudi vsak občinski zastop naroči vsako leto po par iztisov Knj. za ml. — 4.) Pri šolskih slavnostih — koncem šolskega leta ali pri kaki drugi priliki — deluj učitelj na to, da se pridnejši otroci obdarujejo s Knj. za ml. — 5.) Učiteljstvo priporočaj Knj. za ml. pri premožnejših rodbinah v svojem okolišu. — 6.) Učiteljstvo priporočaj Knj. za ml. pri premožnejših roditeljih kot božična, Miklavževa, novoletna, velikonočna (za piruhe), godovna, birmanska i. dr. darila. — 7.) Učiteljstvo deluj na to, da si naroči Knj. za ml. vsako bralno društvo, čitalnice, narodne (ljudske) knjižnice, farne knjižnice i. t. d.

Vsi ti predlogi bili so jednoglasno vsprejeti in glede duševne podpore se je pa vsprejel ta-le predlog: Vsako učiteljsko društvo deluj na to, da pridobi iz svoje srede vsako leto, če ne več, vsaj jednega člana, ki bi se zavezal v jednom letu spisati, oziroma prestaviti vsaj jeden snopič za Knj. za ml. in v dosego tega postavi vsako učiteljsko društvo pri vsakoletnem občnem zboru kot jedno točko dnevnega reda tudi „Knjižnico za mladino“.

Ker pa učiteljstvo zbog njega nizkih plač ne more delati brezplačno, za to se zaveže g. založnik: 1.) Ako dobi 1000 naročnikov (pri manjšem številu bi moralo podjetje prenehati, ali se pa naročnina povišati), plača pisatelju 5 gld. nagrade od pole in „Zavezi“ pa odstopi 100 gld. dobička. — 2.) Pri 1200 naročnikih plača g. založnik 7 gld. pisateljske nagrade in „Zavezi“ pa da 200 gld. — 3.) Pri 1500 naročnikih dobi pisatelj 10 gld. nagrade od jedne pole in „Zaveza“ pa 300 gld. — 4.) Ako pa dobi Knj. za ml. 2000 naročnikov, se zaveže g. založnik plačati pisatelju 10 gld. nagrade od pole in „Zavezi“ pa odstopiti 700 gld. na leto. (To se dá prav lahko vse doseči, če le slovensko učiteljstvo stori svojo dolžnost; upamo, da se to z novim letom tudi zgodi. Uredn.) Vsi predlogi g. Dimnika glede „Knj. za ml.“ se bodo ponatisnili, razposlali na kompetentna mesta in objavili koncem leta po slovenskih listih.

Potem je poročal g. Radoslav Knaflič, nadučitelj v Št. Lenartu na Štajerskem „Kako praznuj slovensko učiteljstvo 50letnico slavnega vladanja Njegovega Veličanstva, našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I.“ Skupščina se z načinom praznovanja, kakor ga je predlagal g. poročevalec, ni strinjala, ampak sprejeli so se predlogi g. Dimnika, ki se glase:

1.) „Zaveza“ osnuj v oslavo plodonosnega, 50letnega slavnega vladanja Njegovega Veličanstva, našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I. društvo „**Samopomoč**“ za vse slovenske kronovine.

2.) „Zaveza“ vspodbudi v isti namen po jedno okrajno učiteljsko društvo na Štajerskem, oziroma na Primorskem (Istri), da osnuje za celo kronovino: „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ na Štajerskem, oziroma na Primorskem (Istri).

3.) V isti namen proučuj direktorij in potem upravni odbor „Zaveze“ na podstavi poročila g. R. Knafliča „Narodne (ljudske) knjižnice“ ter stavi prihodnji delegaciji, oziroma glavni skupščini konkretne predloge.

Na to je g. predsednik zaključil zborovanje delegacije, poprej je bil pa na predlog g. L. Jelenca imenovan častnim članom „Zaveze“ deželni šolski nadzornik, bl. g. A. Klodič vitez Sabladoski za zasluge, ki si jih je pridobil za časa njegovega nadzorovanja za slovensko ljudsko šolstvo.

Zvečer je bil koncert v prostorih „Zore“, po sporedu, kateri je že bil v našem listu.

Koncert se je vršil v dvorani „Zore“. Prostori so postali ta večer premajhni, kajti napolnjeni so bili z najodličnejšim občinstvom do zadnjega kotiča. — Učiteljsko „Geslo“ je pel domači zbor s spremljanjem vojaške godbe; petje je bilo dovršeno. Posebno viharo živahnost in pohvalo je izvala zares krasna Vilharjeva „Slovenac i Hrvat“. Divni „Dalmatinski šajkaš“ sta pela dva gospoda z občudovano dovršenostjo; ta obsirna, prekrasna skladba je izvala uprav viharo pohvalo. — Enako dovršeno je pel zbor druge pesmi znanega sporeda.

Dijaški tamburaški zbor je nastopil pod vodstvom učitelja glasbe in znanega skladatelja g. V. G. Broža. Mladi tamburaši so pokazali, da imajo izborno šolo, dobro voljo in izredno sposobnost za glasbo, kajti z izredno dovršenostjo obvladajo to naše narodno godalo. Po vsakem komadu so bili burno pozdravljeni.

Bratje Hrvatje so pozdravili Slovence s posebno pesmijo, katero so tiskano razdelili.

Zabava je trajala še pozno v noč. Vsakdo je zapustil „Zorin“ dom poln zadovoljnosti v srcu in duši.

Drugi dan, ob 8. zjutraj je bila svečana sv. maša v kapeli sv. Jakoba sredi opatijskega parka. Pel je mešan zbor, kateri je spremljal vojaški orkester. — Kapela je bila polna. — Cerkevni obred nas je zelo zanimal: vse, kar je duhovnik pel pred oltarjem, bilo je v milozvočni hrvaščini, n. pr. molitve pred berilom, berilo, evangelijska glorijska, vera, sanktus, očenaš itd. Vsi odgovori na koru so bili tudi hrvaški. Taka služba božja je, vernikom umljiva, sega do srca in pospešuje pobožnost.

Ob 10. uri je bilo glavno zborovanje v veliki „Zorini“ dvorani. Zbor je pozdravil tudi c. kr. okrajni glavar Fabiani s primernim govorom v slov. jeziku. — Poročilo g. Jern. Ravnikarja in stavljene resolucije o „sijajnem gmotnem stanju slov. učiteljstva“ je zbor soglasno sprejel. — Gosp. Jakob Dimnik je priporočal, naj se poročilo objavi v vseh slovenskih listih ter določi vsem slovenskim deželnim in državnim poslancem ter udom posameznih deželnih šolskih svetov. Sprejete so bile vse resolucije z dodatkom g. D.: vse priobčimo v jedni prihodnjih števil.

Na to je govoril gosp. Fran Praprotnik, nadučitelj v Mozirju, o vzgoji značajev. Krasni in zelo obširni govor je zbudil pogosto prav živahno odobravanje. Ker obsega ta govor celo vrsto bisernih navodil, kakó privedi narod do boljše prihodnosti, priobčimo ga v našem listu.

V upravni odbor so bili izvoljeni: predsednik g. Luka Jelenec, I. namestnik g. Krist. Bogatec, II. namestnik g. Ant. Porekar; I. tajnik g. Drag. Česnik, II. tajnik g. Ivan Šega; blagajnik g. Franc Luznar; odborniki za Kranjsko gg. Jakob Dimnik in Jernej Ravnikar; za Štajersko gg. Anton Petriček, Anton Guus in Franc Kocbek; za Primorsko gg. Ignacij Križnan, Božo Dubrovič in Anton Berginc. Kot zastopnik slovenskega učiteljstva k zborovanju češke učiteljske zaveze je bil izvoljen gospod R. Knaflič.

S Češkega je došlo 24. brzojavk in 9 pism v obliki brzojavov (denar se je izročil namreč „Matici školski“), s Slovenskega pa 19 brzojavk.

Popoldne je bil banket, katerega se je udeležilo do 100 oseb, med njimi tudi več poslancev in duhovnikov. Govorilo se je več navdušenih napitnic; posebno lepo sta napivala učiteljstvu gg. državna poslanca V. Spinčič in A. Koblar. Na večer smo se razšli na razne kraje z iskreno željo, da se srečni snidemo prihodnje leto v Celju.

Z Dunaja. (Učil tečaj za deška ročna dela.) Udeležencev nas je bilo 57; zastopane so bile vse kronovine izjemši Tirolsko in Salcburško, in sicer Češko s 16, Gališko 9, Kranjsko 7 (2 Kočevarja), Bukovina 6, Dalmacija 5, Šlezija 4, Dol. Avstrijsko in Štajersko po 3, Istra, Koroško, Avstrija in Moravska po 1. Vseh Slovencev nas je bilo 7 (5 Kranjcev in 2 Štajerca). Pouk se je pričel zjutraj 17. maj. srpana. Vsak udeleženec si je izbral 2 predmeta (med mizarstvom, rezbarstvom, kartonažo in modeliranjem), nekaj se nas uči poleg tega še strugarstva. Delali smo vsak dan po 7—8 ur; 2 uri na teden je teoretični pouk. Prvi dan nas je razun tečaj. učiteljev pozdravil odbor društva za ročna dela. Povdarjalo se je v pozdravu, da naj bodemo složni brez ozira na narodnost in na vero, a tudi tukaj se vidi nestrpnost zagrizenih Nemcev; kjer je mogoče pokažejo svojo politično barvo, zato Slovani v občé malo občujemo z Nemci. Jako spreten in ljubeznjiv je vodja Al. Bruhns; njega vsi spoštujemo in čislamo, ter vsakdo si ga hode ohranil v prijaznem spominu. Naučili smo se mnogo stvari prav hčeno izdelovati, zlasti pa dobili navodilo, da se zamoremo pozneje prav dobro izuriti v raznih strokah deš. roč. del. — Svoj prosti čas porabljamó za izlete po krasnem cesarskem mestu in njega okolici; večino dunajskih znamenitosti smo si ogledali, deloma skupno, deloma posamezno in v oddelkih. Dobro bi bilo za vsacega učitelja, da bi prišel nekaj dni na Dunaj; s tem si veliko zadobi tudi v svojo izobražbo. — Kakor vsako leto, dali

sino se tudi letos fotografirati, in pred odhodom smo imeli „komers“. Končali smo 15. vel. srpana. Vsakdo se že veseli, da zapusti mestni ropot in se vrne med svoje domov — poleg tega so se nam tudi žepi dobro posušili, kajti življenje je precej drago. Prosilí smo daljne podpore — a zaman, nimajo denarja za to.*)

Vestnik.

Cesarjev rojstni dan. Dne 18. vel. srpana je minulo 66 let, odkar je zagledal luč sveta naš premilostni vladar, cesar Franc Jožef I. Po cerkvah širom vse države smo molili ta dan podaniki Vsevišjega, da bi nam milostno ohranil pri življenju še dolgo let Omega, ki je na srečo domovine stal v vsej dolgi dobi svojega vladanja; razsoden v dnevih sreče, a udan v Božjo voljo v dnevih viharjev in nesreče! Tu vladarjeva modrost je trdna zaslomba državi in je blažiteljica strasti v političnih in narodnih borbah, ki so neizogibne spremljevalke ustavnega in parlamentarnega življenja. Strasti razjedajo medsebojno ljubezen med državljani, modrost vladarjeva utrja vez ukupnosti. Nočemo izgubljati besedi v zatrdilo lojalnosti slovenskega učiteljstva; kar je zapisano v srcih, ne treba mnogih besedi. Bog večni rosi svoj blagoslov na sleherni korak našega viteškega vladarja! Kakor povsod v širni naši državi in v naši ožji domovini, praznoval se je cesarjev rojstni dan tudi v Ljubljani slovesnim načinom. V stolni cerkvi daroval je ob 10. uri dopoldne knezoškof dr. Missia ob veliki asistenci slovesno mašo, kateri glavni deli so se s streljanjem na Gradu salutirali. Cerkvene slovesnosti, katera se je končala z zabavno pesnijo, udeležili so se deželni predsednik baron Hein s svetniki in uradniki deželne vlade in okrajnega glavarstva, deželni glavar Detela z deželnimi odborniki, župan Hribar na čelu občinskega sveta in mestnih uradnikov, deželnega sodišča predsednik Kočever, finančni prokurator, dvorni svetnik dr. Racič, državni pravdnik Pajk, trgovske in obrtne zbornice podpredsednik Klein, tobačne tovarne upravitelj, višji poštni oskrbnik, žandarmerijski poveljnik, ravnatelj, profesorji in učitelji raznih učilišč in mnogo družega odličnega občinstva. Za vojaštvo, kar ga je še bilo v Ljubljani, služila se je slovesna maša na dvorišču nove vojašnice. Pri deželnem predsedstvu oglasile so se razne deputacije s prošnjo, naj bi se njih najudanejše čestitke in izraz lojalnosti sporočile na najvišje mesto.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gospod Korbar Avgust, nadučitelj v St. Vidu nad Cerknico za 2. polovico t. l. 1-80 gld. — Bližamo se koncu leta; zato prosimo vse p. i. tovarišice in tovariše, ki mislijo biti deželni darovanja za naše sirote ter na tako lep in blag način proslavljati plodonosno 50 letno vladanje Nj. Veličanstva, našega presvitelega cesarja Franca Jožefa I, da si vsakdo svoje dohodke in izdatke tako uredi, da mu bode mogoče do prve polovice meseca grudna poslati svoj prispevek za leto 1896. Z združenimi močmi!

Učiteljski konvikt: Neimenovan Potočan v Starem trgu 10 K, katere so darovali prijatelji učiteljev iz Loškega potoka v gostilni g. Lovšina na Hribu. Gdč. Rafaela Inglič, učiteljica v Begunjah, je nabrala v veseli družbi pri g. Strgulcu v Begunjah 8 K 22 h.

A. Praprotnikov spomenik: Slavno učiteljsko društvo za postojnski šolski okraj 10 K. Hvaležen učenec J. J. 10 K. Bivši učenci rajnega A. Praprotnika, tovariši in prijatelji njegovi, posnemajte tega „hvaležnega učenca“. Nagrobni spomenik — v podobi piramide iz sienita — bode prihodnji mesec gotov ter bode stal mnogo novcev. Spominška plošča bode že ta mesec izgotovljena. Plošča je zelo lepa. V domačem mramorju je udelana iz lepega belega kamena isklesana Praprotnikova glava, okoli katere se blišči napis: „Prva skrb mi je mladina, ravno tako domovina“. Na spodnji plošči stoji pa zapisano: „V tej hiši se je rodil dne 9. listopada leta 1827. Andrej Praprotnik, prvak slovenskega učiteljstva, pesnik in pisatelj slovenski.“ Postavilo „Slovensko učiteljsko društvo“. — Kedar bode šola v Podbrezji zgotovljena (zdej jo popravljajo), bode slovesna otvoritev spominške plošče.

Imenovanja. Pomožna učiteljica na osemrazredni mestni dekliški šoli v Ljubljani gospđ. Ana Jereb je imenovana za učiteljico v Žužemperku; časasna učiteljica v Mošnjah,

*) To ni nič novega; za vse drugo imajo denar, za šole in učitelje jim ga pa vedno primanjkuje! Res: Quem dii odere — — — Uredništvo.